

ВІДГУК

опонента доктора педагогічних наук, професора, завідувача кафедри іноземної філології і перекладу Національного університету біоресурсів і природокористування України АМЕЛІНОЇ СВІТЛАНА МИКОЛАЇВНИ на дисертаційне дослідження ПОЛІЩУК АНАСТАСІЇ ВАСИЛІВНИ «Формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців агроінженерії у закладах вищої освіти», представлене на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із відповідними планами галузей науки.

Інтеграція України у світове співтовариство, посилення розвитку міжнародних відносин у економічній сфері, укладання відповідних угод та реалізація нових спільних наукових та виробничих проєктів в аграрній галузі нашої країни зумовлюють зміни у підготовці фахівців для аграрного сектора. Нові реалії висувають більш високі вимоги до професійної освіти, зокрема до іншомовної підготовки, для забезпечення конкурентоспроможності фахівців агроінженерії у зв'язку з розширенням сфер спілкування, налагодженні й підтримці міжнародних контактів, співпраці з іноземними партнерами. Нині роботодавці зацікавлені у висококваліфікованих працівниках, які володіють іноземними мовами на рівні, що є достатнім для ефективної професійної взаємодії з іншомовними колегами. З огляду на вищезазначене іншомовна підготовка в аграрних закладах вищої освіти потребує перегляду змісту й форм організації освітнього процесу.

Актуальність представленої дисертаційної роботи зумовлена недостатньою теоретичною та науково-методичною розробленістю та необхідністю удосконалення процесу формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців агроінженерії у закладах вищої освіти.

Актуальність дослідження впливає також із істотних суперечностей, що існують на сучасному розвитку професійної підготовки фахівців-аграріїв: потребою сучасної аграрної освіти у конкурентоздатних фахівцях в галузі агроінженерії та недостатнім рівнем їхньої іншомовної підготовки до здійснення професійної комунікації у міжкультурному ринковому просторі; інтегративним характером змісту професійної підготовки майбутніх фахівців агроінженерії та недостатнім рівнем врахування принципу міждисциплінарної інтеграції у формуванні змісту іншомовної підготовки; потенційними можливостями ЗВО щодо забезпечення іншомовної підготовки майбутніх фахівців агроінженерії, а також відсутністю відповідних педагогічних умов та належного навчально-методичного супроводу для формування іншомовної професійної компетентності таких фахівців.

Свідченням актуальності роботи є її зв'язок із планами науково-дослідних тем двох університетів – ЗВО «Подільський державний університет» (науково-дослідницька тема «Розробка та запровадження

перспективних методів виробничого навчання фахівців аграрно-інженерного профілю» (РК № 0115U000896)) і Хмельницького національного університету (науково-дослідницька тема «Формування особистості як суб'єкта самотворення» (РК № 0119U103663)).

2. Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації та нові факти, одержані здобувачем.

Визначаючи основні наукові результати дослідження Поліщук А., варто акцентувати увагу на тих з них, що характеризуються науковою новизною.

Авторка виокремила й теоретично обґрунтувала педагогічні умови формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців агроінженерії, до яких віднесено: формування мотивації у майбутніх фахівців агроінженерії до вивчення іноземної мови; профільно орієнтоване структурування змісту іншомовної підготовки майбутніх фахівців агроінженерії; активізація професійно орієнтованої іншомовної комунікації за допомогою впровадження інтерактивних методів навчання.

На основі ретельно проведеної підготовчої роботи дисертанткою розроблено модель формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців агроінженерії у ЗВО.

Заслуговує на увагу уточнення змісту ключових понять рецензованого наукового дослідження, а саме – «іншомовна професійна компетентність фахівця агроінженерії», «іншомовна підготовка майбутніх фахівців агроінженерії».

Важливим результатом, отриманим у процесі здійснення наукових пошуків, є удосконалення змісту, форм, методів і технологій навчання іноземної мови майбутніх фахівців з агроінженерії.

Варто також відзначити, що подальшого розвитку набули окремі компоненти іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців агроінженерії, зокрема мотиваційний, когнітивний, діяльнісний.

На нашу думку, перелік зазначених елементів наукової новизни відображає основні результати проведеного дослідження та їх відмінності від напрацьованих попередників. Їх кількість і кваліфікаційні ознаки відповідають нормативним вимогам, що ставляться до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії.

Викладене вище надає змогу стверджувати, що дисертаційна робота А. В. Поліщук містить нові, раніше не захищені наукові положення.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Ознайомлення із текстом дисертації дає змогу констатувати, що авторка досить переконливо обґрунтовує вибір теми, коректно визначає об'єкт та предмет дослідження. Відповідно до мети дослідження логічно сформульовано основні завдання та обрано доцільні методи дослідження.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані Поліщук А.В. у представленій дисертації, є логічними, послідовними й

аргументованими. Достовірність результатів, які були отримані, засвідчує опрацювання великої кількості джерел (226 наукових і науково-методичних праць, із них 18 – іноземними мовами), використанням здобувачкою сучасних методів дослідження, обґрунтованістю головних положень дослідження, апробацією та впровадженням результатів дослідження у освітній процес закладів вищої освіти. Висновки, що представлені в дослідженні, відзначаються достатнім рівнем повноти викладу, логічності й обґрунтованості.

4. Значення для науки і практики одержаних автором результатів

Значення одержаних результатів для педагогічної науки визначається тим, що обґрунтовані в дисертаційному дослідженні положення та узагальнення можна використати під час підготовки й реалізації досліджень, які здійснюють магістранти, аспіранти, докторанти.

Вагомим здобутком авторки є розроблення й упровадження в освітній процес підготовки майбутніх фахівців з агроінженерії навчально-методичних матеріалів: робочої програми дисципліни «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)»; методичних рекомендацій для проведення занять з дисципліни «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 208 «Агроінженерія» денної та заочної форм навчання (англійська мова); конспектів бінарних занять; тестових завдань; завдань для активізації професійно орієнтованої іншомовної комунікації за допомогою впровадження інтерактивних методів навчання.

5. Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації

Обґрунтовані в дисертаційному дослідженні положення та узагальнення можна використати: у процесі розробки концепцій та нормативних документів з організації професійної підготовки фахівців з агроінженерії; з метою модернізації змісту іншомовної підготовки, що передбачає, зокрема, розробку освітньо-професійних програм та робочих програм дисциплін; під час написання підручників, навчально-методичних посібників із теорії та методики професійної підготовки майбутніх аграріїв.

Результати, одержані Поліщук А.В., можуть бути також використані для вдосконалення процесу формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців інших, споріднених, спеціальностей.

6. Оцінка змісту дисертації та її завершеність

Структура роботи Поліщук А.В. відзначається логічною продуманістю, збалансованістю складових частин і підпорядкована реалізації основних завдань дослідження.

Відтак, у першому розділі «Теоретичні засади формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців агроінженерії у закладах вищої освіти» розглянуті основні теоретичні питання дослідження, зокрема, висвітлення педагогічної проблеми формування іншомовної професійної

компетентності майбутніх фахівців агроінженерії у закладах вищої освіти у працях вітчизняних і зарубіжних науковців. Представлена структура іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців агроінженерії. При цьому авторка акцентує увагу на особливостях іншомовної підготовки майбутніх фахівців агроінженерії у закладах вищої освіти.

Імпонує тлумачення дисертанткою іншомовної підготовки майбутніх фахівців агроінженерії як цілеспрямованого процесу оволодіння студентами інтегрованими мовними знаннями, мовленнєвими вміннями і навичками щодо продуктивної організації професійної діяльності в іншомовному професійному середовищі. Результатом такої підготовки Поліщук А.В. вбачає сформованість іншомовної професійної компетентності, яка забезпечить здатність і готовність здійснювати міжкультурне та міжособистісне спілкування для вирішення професійних завдань в галузі агроінженерії. Логічним є уточнення поняття «іншомовна професійна компетентність» фахівця як динамічної інтегрованої якості, яка характеризується наявністю міждисциплінарних мовних знань та мовленнєвих умінь, стійкої мотивації та інтересу до вивчення іноземної мови, що забезпечують здатність ефективно здійснювати міжкультурне та міжособистісне спілкування для вирішення професійних завдань в галузі агроінженерії.

На наш погляд, чіткою є визначена у процесі дослідження структура іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців агроінженерії, яка містить три компоненти: мотиваційний, когнітивний та діяльнісний. Деталізуючи сутність цього феномена, авторка обґрунтувала відповідні критерії (мотиваційно-ціннісний, гностично-пізнавальний, комунікативно-професійний) та рівні.

Цінним є орієнтація дослідниці на застосування інноваційних підходів (аксіологічного, системного, діяльнісного, комунікативного, білінгвального діяльнісного, особистісно орієнтованого, компетентнісного).

На основі розглянутих теоретичних положень та наявних праць з проблеми, яка досліджується, авторка визначила необхідність змін у освітньому процесі, а саме: структурування змісту на засадах міждисциплінарної інтеграції знань; поетапне навчання іноземної мови професійного спрямування; використання інноваційних форм, методів і прийомів навчання іноземної мови; співпраця викладачів усіх навчальних дисциплін підготовки бакалаврів, магістрів, докторів філософії над укладанням ОП та навчальних планів підготовки майбутніх фахівців.

У другому розділі «Педагогічні умови формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців агроінженерії у закладах вищої освіти» здійснено визначення й обґрунтування педагогічних умов формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців агроінженерії у закладах вищої освіти.

Дисертантка детально схарактеризувала сутність кожної із визначених педагогічних умов: формування мотивації у майбутніх фахівців

агроінженерії до вивчення іноземної мови, професійно-орієнтоване структурування змісту іншомовної підготовки майбутніх фахівців агроінженерії, активізація професійно орієнтованої іншомовної комунікації за допомогою впровадження інтерактивних методів навчання. Крім того, Поліщук А.В. чітко й логічно представила послідовність формування визначених педагогічних умов. Наприклад, реалізація такої педагогічної умови як формування мотивації у майбутніх фахівців агроінженерії до вивчення іноземної мови здійснюється за трьома етапами: формування потреби в досягненні високих результатів у навчальній (професійній у майбутньому) діяльності завдяки володінню іноземною мовою; створення позитивного емоційного ставлення до вивчення іноземної мови (почуття задоволення за результатами виконання завдань, наявність стійкого пізнавального інтересу до проблем в межах професійної галузі, які потребують знання іноземної мови); формування творчого ставлення до вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням (характеризує найвищу форму пошукової активності особистості).

Варто відзначити розроблену авторкою й висвітлену у другому розділі модель формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців агроінженерії у закладах вищої освіти, яка містить цільовий, теоретико-методологічний, змістово-технологічний, діагностико-результативний блоки.

У третьому розділі «Дослідно-експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців агроінженерії у закладах вищої освіти» розкрито особливості організації педагогічного експерименту з перевірки ефективності розроблених педагогічних умов, подано його перебіг та результати.

Перевірка ефективності визначених і реалізованих у ході дослідження педагогічних умов здійснювалася на основі розробленої моделі формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців агроінженерії у закладах вищої освіти.

Зазначимо, що дослідно-експериментальна робота була побудована відповідно до основних вимог до проведення педагогічного експерименту. Аналіз результатів констатувального етапу експерименту підтвердив актуальність дисертаційного дослідження та надав можливість визначити поточний стан організації іншомовної підготовки в закладах вищої аграрної освіти.

Виявлено позитивну динаміку результатів в експериментальній групі за всіма показниками, що значно перевищує відповідні показники контрольної групи. Результати експериментальної групи на контрольному етапі дослідження підтверджують гіпотезу дослідження щодо ефективності запропонованих авторкою педагогічних умов та моделі формування іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців агроінженерії у закладах вищої освіти.

7. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

У цілому позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертанткою результатів, слід відмітити низку дискусійних положень і зауважень до змісту роботи:

1. Серед положень наукової новизни представлено удосконалення критеріїв (мотиваційно-ціннісний, гностично-пізнавальний, комунікативно-професійний) сформованості іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців з агроінженерії. Вважаємо таке формулювання не зовсім вдалим. Доцільніше було б, на нашу думку, говорити про удосконалення змісту критеріїв або їх уточнення.

2. У науковій новизні бажано було б конкретизувати, як саме удосконалено зміст, форми, методи й технології навчання іноземної мови майбутніх фахівців агроінженерії.

3. Зважаючи на те, що проблемою є дослідження мовної професійної компетентності майбутніх фахівців, видається доцільним більш детальне висвітлення зарубіжного досвіду, зокрема, країн Європейського Союзу, де вже тривалий час успішно здійснюється співпраця у сфері виробництва, логістики, розподілу аграрної продукції.

4. Для більш цілісного представлення змісту іншомовної підготовки майбутніх фахівців з агроінженерії під кутом зору формування досліджуваного феномена бажано б було уточнити, яким чином здійснюється його відбір.

5. Зауважимо, що деякі підрозділи переобтяжені ілюстраційним матеріалом, який варто було б перенести у додатки. Наприклад, рис. 2.9. Професійно орієнтований матеріал з теми «Основні відомості про трактори, тракторні двигуни їх будова та робота» для обговорення.

8. Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях

Основні аспекти і результати дисертаційного дослідження відображені у 15 публікаціях дисертантки. з них: 10 одноосібних, 5 – у співавторстві. Зокрема: 6 статей у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України; публікація в іноземних наукових періодичних виданнях; 7 опублікованих праць, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації; методичні рекомендації для проведення занять з дисципліни «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 208 «Агроінженерія» денної та заочної форм навчання (англійська мова).

Достатньо ґрунтовною є апробація результатів дослідження, що засвідчується участю авторки дослідження у наукових і науково-практичних конференціях різного рівня. При цьому перелік конференцій та наукових публікацій дисертантки свідчать про достатню географію апробацію результатів дисертаційного дослідження.

9. Висновок

Аналіз дисертації, анотацій та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дослідження Поліщук А.В. на тему: «Формування

іншомовної професійної компетентності майбутніх фахівців агроінженерії у закладах вищої освіти» є самостійним, завершеним дослідженням, яке має наукову новизну, теоретичне і практичне значення для педагогічної науки і практики. Вважаємо, що дисертація заслуговує на позитивну оцінку; відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44), а його автор Поліщук Анастасія Василівна заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 Освіта, педагогіка.

Опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри іноземної філології і перекладу
Національного університету біоресурсів
і природокористування України

Світлана АМЕЛІНА

